

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine Stupio na snagu 23. marta 1976. godine, u saglasnosti sa članom 49.

Uvod

Države članice ovog Pakta,

Smatrajući, u skladu s načelima izraženim u Povelji Ujedinjenih naroda, da je priznanje urođenog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice temelj slobode, pravde i mira u svijetu.

Priznajući da ova prava proizilaze iz urođenog dostojanstva ljudske ličnosti,

Priznajući da, u skladu sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, ideal slobodnog ljudskog bića koje uživa građanske i političke slobode i oslobođenog od straha i bijede može biti postignut samo ako se stvore uslovi koji omogućavaju svakome da uživa svoja građanska i politička prava, isto tako kao i svoja ekonomska, socijalna i kulturna prava,

Smatrajući da Povelja Ujedinjenih naroda nameće državama obavezu unapređenja sveopćeg i stvarnog poštovanja ljudskih prava i sloboda.

Uzimajući u obzir činjenicu da pojedinac ima obaveze prema drugim pojedincima i prema zajednici kojoj pripada i da je dužan težiti unapređenju i poštovanju prava priznatih u ovom Paktu,

Saglasile su se o sljedećim članovima:

PRVI DIO Član 1.

1. Svi narodi imaju pravo na samoopredjeljenje. Na osnovu ovog prava oni slobodno određuju svoj politički položaj i slobodno postižu svoj privredni, društveni i kulturni razvoj.
2. Radi ostvarenja svojih ciljeva, svi narodi mogu slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvima i izvorima bez ugrožavanja obaveza koje proizilaze iz međunarodne privredne saradnje, zasnovane na načelu uzajamne koristi i međunarodnom pravu. Ni u kom slučaju narod ne može biti lišen sopstvenih sredstava opstanka.
3. Države članice ovog Pakta, uključujući tu i one koje su odgovorne za upravljanje nesamoupravnim teritorijama i teritorijama pod starateljstvom, dužne su da olakšaju ostvarenje prava naroda na samoopredjeljenje i da poštuju ovo pravo shodno odredbama Povelje Ujedinjenih naroda.

DRUGI DIO Član 2.

1. Države članice ovog Pakta obavezuju se da poštuju i da jamče prava priznata u ovom Paktu svim pojedincima koji se nalaze na njihovoj teritoriji i potpadaju pod njihovu vlast bez ikakvog razlikovanja, naročito u pogledu rase, boje kože, spola, jezika, veroispovijesti, političkog ili svakog drugog ubjeđenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugog statusa.
2. Države članice ovog Pakta se obavezuju da, u skladu sa svojim ustavnim postupcima i sa odredbama ovog Pakta, preduzmu potrebne korake radi usvajanja takvih mjera zakonodavnog ili drugog karaktera, pogodnih da se ostvare prava priznata u ovom Paktu koja još nisu

predviđena.

3. Države članice ovog Pakta se obavezuju da:

a) obezbijede svakom licu čija prava i slobode priznati ovim Paktom budu povrijeđeni, da raspolaže pravom djelotvorne žalbe čak i onda kada bi povredu počinila lica koja su radila u obavljanju svojih službenih dužnosti;

b) obezbijede da nadležna sudska, upravna ili zakonodavna vlast, ili svaka druga vlast koja je prema zakonodavstvu države nadležna, rješava pitanja o pravima lica koja ulažu žalbu i da razvijaju mogućnosti sudskih pravnih lijekova.

c) da obezbijede da nadležne vlasti postupe po svakoj žalbi koja se usvoji kao opravdana.

Član 3.

Države članice ovog Pakta obavezuju se da osiguraju jednako pravo ljudi i žena na uživanje svih političkih i građanskih prava utvrđenih u ovom Paktu.

Član 4.

1. U doba kada opstanak naroda ugrozi izvanredna javna opasnost, koja je proglašena zvaničnim putem, države članice ovog Pakta mogu preduzeti, u obimu strogo određenom zahtjevima situacije, mjere kojima se ukidaju obaveze predviđene u ovom Paktu, s tim da te mjere ne budu nespojive s drugim obavezama koje im nameće međunarodno pravo i da sobom ne povlače diskriminaciju zasnovanu isključivo na rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeroispovijesti ili društvenom porijeklu.

2. Prethodna odredba ne daje ovlaštenje ni na kakvo odstupanje od članova 6, 7, 8 (stav 1. i 2.), 11, 15, 16. i 18.

3. Države članice ovog Pakta koje se koriste pravom ukidanja odmah će obavijestiti posredstvom Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda druge države članice o odredbama koje su ukinule kao i razlozima koji su ih na to naveli. Novo saopćenje bit će dato istim putem onog dana kada budu okončana ova odstupanja.

Član 5.

1. Nijedna odredba ovog Pakta ne može se tumačiti tako da podrazumijeva za neku državu, grupu ili pojedinca ma kakvo pravo da se bavi nekom djelatnošću ili da izvrši neki čin kojim se teži ukidanju prava i sloboda priznatih u ovom Paktu ili ograničenjima širim nego što su predviđena pomenutim Paktom.

2. Ne može se dopustiti nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih ljudskih prava priznatih ili koja su na snazi u nekoj državi članici ovog Pakta na osnovu zakona, konvencija, propisa ili običaja, pod izgovorom da ih ovaj Pakt ne priznaje ili ih priznaje u užem obimu.

TREĆI DIO

Član 6.

1. Svako ljudsko biće ima pravo na život. Ovo pravo mora biti zaštićeno zakonom. Niko ne može biti samovoljno lišen života.

2. U zemljama gdje nije ukinuta smrtna kazna, smrtna presuda može se izreći samo za najteže zločine, u skladu sa zakonom koji je bio na snazi u vrijeme kada je zločin bio počinjen i koje nije u suprotnosti s odredbama ovog Pakta niti sa Konvencijom o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. Ova kazna može biti primjenjena samo na osnovu konačne presude koju je donio

nadležni sud.

3. Kada lišavanje života predstavlja zločin genocida, smatrat će se da nikakva odredba ovog člana ne ovlašćuje jednu državu članicu ovog Pakta da na bilo koji način ukine bilo koju obavezu preuzetu na osnovu odredaba Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida.

4. Svaki osuđenik na smrt ima pravo da traži pomilovanje ili zamjenu kazne. Amnestija, pomilovanje ili zamjena smrtno kazne mogu se dati u svim slučajevima.

5. Smrtna presuda ne može se izreći za zločine koje počine lica mlađa od 18 godina i ne može se izvršiti nad trudnim ženama.

6. Ne može biti pozivanja ni na jednu odredbu ovog člana da bi se odložilo ili spriječilo ukidanje smrtno kazne od strane jedne države članice ovog Pakta.

Član 7.

Niko ne može biti podvrgnut mučenju niti okrutnom, nečovječnom, ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Posebno je zabranjeno podvrgavanje nekog lica medicinskim ili naučnim opitima bez njegovog slobodnog pristanka.

Član 8.

1. Niko se ne može držati u ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjeni su u svim svojim oblicima.

2. Niko se neće držati u zavisnom položaju.

3. a) Niko se ne može primorati na obavljanje prinudnog ili obaveznog rada.

b) Tačka a) ovog stava ne može se tumačiti kao da zabranjuje izvršenje kazne prinudnog rada, izrečene od strane nadležnog suda, u zemljama gdje se za neki zločin može izreći kazna lišenja slobode s prinudnim radom.

c) Ne smatra se kao `prinudan ili obavezan rad` u smislu ovog stava:

1. svaki rad, ili služba, na koji se odnosi tačka b), a koji se normalno traže od lica lišenog slobode na osnovu redovne sudske odluke ili koje se na osnovu takve odluke nalazi na uslovnom otpustu,

2. svaka služba vojne prirode, u zemljama gdje je dozvoljen prigovor savjesti, svaka nacionalna služba koja se traži na osnovu zakona od takvih prigovarača,

3. svaka služba koja se traži u slučaju više sile ili nesreće koje ugrožavaju život ili blagostanje zajednice,

4. svaki rad ili služba koje čine dio normalnih građanskih obaveza.

Član 9.

1. Svako ima pravo na slobodu i ličnu sigurnost. Niko ne može biti samovoljno uhapšen ili pritvoren. Niko se ne može lišiti slobode osim iz razloga i u skladu sa postupkom u zakonu predviđenim.

2. Svako ko je uhapšen biće u trenutku hapšenja obaviješten o razlozima hapšenja i u najkraćem roku će mu se saopćiti bilo kakva optužba protiv njega.

3. Svako ko je uhapšen ili zatvoren zbog krivičnog djela biće u najkraćem roku izveden pred sudiju ili nekog drugog službenika, zakonom ovlašćenog da vrši pravosudne funkcije, i u razumnom roku će mu se suditi ili će biti oslobođen. Stavljanje u pritvor lica koja očekuju da im se sudi ne smije biti opće pravilo, ali puštanje na slobodu može se usloviti jemstvom kojim će se osigurati prisustvo tog lica na suđenju u bilo kojoj fazi sudskog postupka, kao i, u slučaju potrebe, radi izvršenja presude.

4. Ko god je hapšenjem ili pritvaranjem lišen slobode ima pravo da uloži žalbu kod suda u cilju da sud bez odlaganja odluči o zakonitosti lišenja slobode i naredi njegovo oslobođenje ako je pritvor nezakonit.

5. Svako ko je nezakonito hapšen ili pritvoren ima pravo na naknadu štete.

Član 10.

1. Sa svakim ko je lišen slobode postupat će se čovječno i s poštovanjem urođenog dostojanstva ljudske ličnosti.

2. a) Optuženi se, osim u izuzetnim prilikama, drže odvojeno od osuđenika i podvrgavaju posebnom postupku koji odgovara njihovom položaju neosuđenih lica.

b) Optuženi maloljetnici odvojiće se od odraslih i o njihovom slučaju se odlučuje što je moguće prije.

3. Kazneno-popravni režim podrazumijevat će takvo postupanje s osuđenima čiji je bitan cilj njihovo prevaspitavanje i ponovno uključenje u društvo. Maloljetni prijestupnici bit će odvojeni od odraslih i podvrgnuti režimu koji odgovara njihovom dobu i njihovom pravnom položaju.

Član 11.

Niko ne može biti zatvoren samo iz razloga što nije u stanju da izvrši neku ugovornu obavezu.

Član 12.

1. Svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ima pravo da se u njoj slobodno kreće i slobodno izabere svoje mjesto boravka.

2. Svako lice slobodno je da napusti bilo koju zemlju uključujući tu i svoju vlastitu.

3. Naprijed navedena prava mogu biti predmet samo zakonom predviđenih ograničenja koja su nužna za zaštitu nacionalne sigurnosti, javnog poretka, javnog zdravlja ili javnog morala, ili prava i sloboda drugih lica, i u skladu su s drugim pravima priznatim ovim Paktom.

4. Niko se ne može samovoljno lišiti prava da uđe u svoju vlastitu zemlju.

Član 13.

Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriji jedne države članice ovog Pakta može iz nje biti protjeran samo u vezi sa izvršenjem odluke donijete u skladu sa zakonom i, ako se viši razlozi nacionalne sigurnosti tome ne protive, on mora imati mogućnosti da istakne razloge protiv njegovog protjerivanja i da se od strane nadležne vlasti ili jednog ili više lica naročito označenih za to njegov slučaj preispita, u koju će svrhu on imati zastupnika.

Član 14.

1. Svi su pred sudovima jednaki. Svako ima pravo na pravično i javno suđenje od strane nadležnog, nezavisnog i nepristrasnog suda, ustanovljenog zakonom,

koji će odlučivati bilo o osnovanosti ma kakve optužbe krivičnopravne prirode uperene protiv njega, bilo u sporovima o njegovim pravima i obavezama građanske prirode.

Štampa i javnost mogu se isključiti u toku cijelog ili jednog dijela suđenja bilo u interesu morala, javnog poretka ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, bilo kada interesi privatnog života strana u sporu to zahtijevaju, ili pak ako sud to smatra apsolutno neophodnim, kada bi zbog posebnih okolnosti slučaja javnost škodila interesima pravde.

Međutim, svaka presuda donijeta u krivičnim ili građanskim stvarima biće javna, izuzev ako interes maloljetnika zahtijeva da bude drugačije, ili ako se postupak tiče bračnih sporova ili starateljstva djece.

2. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da se smatra nevinim sve dok se njegova krivica na osnovu zakona ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima potpuno jednako pravo bar na sljedeća jamstva:

a) da bude u najkraćem roku, podrobno i na jeziku koji razumije, obaviješten o prirodi i razlozima optužnice protiv njega;

b) da ima dovoljno vremena i mogućnosti na raspolaganju za pripremu svoje odbrane i za konsultacije sa braniocem po svom izboru;

c) da mu bude suđeno bez nepotrebnog odugovlačenja;

d) da bude prisutan na suđenju i da se brani sam ili uz pomoć pravnog zastupnika po svom izboru, ako nema pravnog zastupnika, da bude upoznat o svom pravu da ga ima i, kad god to interes pravde zahtijeva, da mu se postavi branilac po zvaničnoj dužnosti, i to besplatno ako nema dovoljno sredstava da ga plati;

e) da ispituje ili postigne da se ispituju svjedoci optužnice i da postigne da pristupe sudu i budu saslušani svjedoci u njegovu korist pod istim uslovima kao i svjedoci optužbe;

f) da dobije besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na suđenju;

g) da ne bude primoran da svjedoči protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.

4. U postupku s maloljetnicima vodiće se računa o njihovom uzrastu i o interesu koji predstavlja njihovo prevaspitavanje.

5. Svako ko je proglašen krivim za neko krivično djelo ima pravo da njegovu krivicu i osudu razmotri viši sud u skladu sa zakonom.

6. Kada se konačna krivična presuda docnije poništi ili kada je dato pomilovanje zbog toga što nove ili novootkrivene činjenice pokazuju da je došlo do greške suda, lice koje je izdržalo kaznu na osnovu te presude bit će obeštećeno u skladu sa zakonom, ako se ne dokaže da je to što nepoznate činjenice nisu u cjelini, ili djelimično, na vrijeme otkrivene, njegova krivica.

7. Niko ne može biti krivično odgovoran ili kažnjen zbog djela za koje je već bio oslobođen ili osuđen konačnom presudom u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom svake zemlje.

Član 15.

1. Niko se neće smatrati krivim za djela ili propuštanja koja nisu predstavljala krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu u vrijeme kada su bila počinjena. Isto tako, neće se izreći teža kazna od one koja se mogla primjeniti u trenutku kada je krivično djelo bilo izvršeno.

Ako kasnije, poslije izvršenja djela, zakonskom odredbom bude predviđena primjena lakše

kazne, prijestupnik će se time koristiti.

2. Ništa se u ovom članu ne protivi suđenju i osudi lica zbog radnji ili propuštanja koja su se u vrijeme kada su počinjena, smatrala za krivična djela prema općim pravnim načelima koja priznaje međunarodna zajednica.

Član 16.

Svako ima pravo da mu svugdje bude priznat pravni subjektivitet.

Član 17.

1. Niko ne može biti izložen proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u privatni život, porodicu, stan ili prepisku, niti protivzakonitim napadima na čast i ugled.

2. Svako ima pravo na zakonsku zaštitu od takvog miješanja ili napada.

Član 18.

1. Svako ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti; to pravo podrazumijeva slobodu ostajanja pri svojoj ili usvajanja vjeroispovijesti ili ubjeđenja po svome izboru, kao i slobodu da pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, ispoljava svoje vjerovanje ili ubjeđenje vjeroispovijedanjem, obavljanjem obreda, pohađanjem službe i nastavom.

2. Niko se neće podvrgnuti prinudi koja bi mogla nanijeti povredu njegovoj slobodi ostajanja pri svojoj, ili usvajanja vjeroispovijesti ili ubjeđenja po svome izboru.

3. Sloboda ispoljavanja svoga vjerovanja ili svoga ubjeđenja može se podvrgnuti jedino ograničenjima koja su predviđena u zakonu i koja su neophodna za zaštitu javne sigurnosti, poretka, zdravlja i morala, ili osnovnih sloboda i prava drugih lica.

4. Države članice ovog Pakta se obavezuju na poštovanje slobode roditelja, odnosno zakonskih staratelja, da obezbijede vjersko i moralno vaspitanje svoje djece u skladu sa svojim ubjeđenjima.

Član 19.

1. Niko ne može biti uznemiravan zbog svoga mišljenja.

2. Svako ima pravo na slobodu izražavanja; to pravo obuhvata slobodu da traži, dobija i širi informacije i misli svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pismeno, štampom ili u umetničkoj formi, ili bilo kojim drugim sredstvom po svom izboru.

3. Vršenje prava predviđenih u stavu 2. ovog člana nosi sa sobom posebne dužnosti i odgovornosti. Zbog toga se ono može podvrći određenim ograničenjima koja moraju biti utvrđena zakonom i biti neophodna:

a) za poštovanje prava ili ugleda drugih lica;

b) za zaštitu državne sigurnosti ili javnog reda, ili javnog zdravlja ili morala.

Član 20.

1. Svaka ratna propaganda treba biti zabranjena zakonom.

2. Svako pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje treba biti zabranjeno zakonom.

Član 21.

Priznaje se pravo mirnog okupljanja.

Ne mogu se postaviti nikakva ograničenja vršenja tog prava osim onih koja su nametnuta u skladu sa zakonom i koja su potrebna u demokratskom društvu u interesu državne ili javne sigurnosti, javnog poretka ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih lica.

Član 22.

1. Svako ima pravo slobodnog udruživanja sa drugim licima, uključujući pravo na osnivanje sindikata ili pristupanju njima u cilju zaštite svojih interesa.

2. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti vršenju tog prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su potrebna u demokratskom društvu u interesu državne ili javne sigurnosti, javnog poretka ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih lica. Ovaj član ne sprečava da se članovima oružanih snaga i policije nametnu zakonska ograničenja vršenja tog prava.

3. Ništa u ovom člana ne ovlašćuje države članice Konvencije Međunarodne organizacije rada od 1948. godine o slobodi sindikalnog udruživanja i zaštiti prava na udruživanje da preduzme zakonske mjere koje bi bile na štetu garancija iz te Konvencije ili da primijene zakon na način koji bi bio na štetu tih jamstava.

Član 23.

1. Porodica je prirodna i osnovna ćelija društva i ima pravo da je društvo i država štiti.

2. Priznaje se pravo muškaraca i žena u dobi bračne zrelosti da stupaju u brak i osnivaju porodicu.

3. Nikakav brak ne može se zaključiti bez slobodne i pune saglasnosti budućih supružnika.

4. Države članice ovog Pakta preduzet će potrebne korake da osiguraju jednakosti u pravima i dužnostima s obzirom na brak, u vrijeme trajanja braka i prilikom razvoda. U slučaju razvoda, izdat će se odredba za osiguranje potrebne zaštite djece.

Član 24.

1. Svako dijete, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, nacionalno ili društveno porijeklo, imovinu ili rod, ima pravo na takve mjere zaštite, od strane svoje porodice, društva, države, kakve zahtijeva njegov položaj maloljetnika.

2. Svako dijete treba da se registruje odmah poslije rođenju i da ima ime.

3. Svako dijete ima pravo na državljanstvo.

Član 25.

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:

a) suđenje u vođenju javnih poslova, direktno ili preko slobodno izabраниh predstavnika;

b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

c) ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti.

Član 26.

Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zakonsku zaštitu. Zakon treba da zabrani svaku diskriminaciju i da garantuje svim licima jednaku i djelotvornu zaštitu protiv diskriminacije bilo na osnovu rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog i drugog mišljenja, nacionalnog i društvenog porijekla, imovine, roda ili bilo koje druge okolnosti.

Član 27.

U državama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine ne smije se licima koja pripadaju takvim manjinama uskratiti prava da, zajedno sa članovima svoje grupe, imaju svoj vlastiti kulturni život, da ispovijedaju i očituju svoju vlastitu vjeru ili da se služe svojim vlastitim jezicima.

ČETVRTI DIO

Član 28.

1. Ustanovit će se Komitet za ljudska prava (u daljem tekstu "Komitet"). On će se sastojati od osamnaest članova i vršit će niže određene funkcije.
2. Komitet sačinjavaju državljani država članica ovog Pakta koji moraju biti lica visokih moralnih načela i priznate stručnosti na polju ljudskih prava. Pritom će voditi računa da je korisno da učestvuje više lica sa pravničkim iskustvom.
3. Članovi Komiteta biraju se i djeluju kao nezavisni subjekti.

Član 29.

1. Članovi Komiteta biraju se tajnim glasanjem sa liste lica koja posjeduju svojstva propisana u članu 28. i koja su države članice ovog Pakta predložile u tu svrhu.
2. Svaka država članica ovog Pakta može predložiti najviše dva lica. Ova lica moraju biti državljani zemlje koja ih predlaže.
3. Isto lice može biti ponovo predloženo.

Član 30.

1. Prvi izbor će se obaviti najkasnije šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Pakta.
2. Najmanje četiri mjeseca prije dana svakog izbora za Komitet, osim izbora u cilju popune upražnjenog mjesta koje je oglašeno takvim u skladu sa članom 34., Generalni sekretar Ujedinjenih naroda pismenim putem poziva države članice ovog Pakta da odrede kandidate koje predlažu za članove Komiteta.
3. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda će pripremiti po abecednom redu spisak svih tako predloženih lica, navodeći države koje su ih predložile, i dostaviće ih državama članicama ovog Pakta najkasnije mjesec dana prije dana svakog izbora.
4. Članovi Komiteta se biraju na sastanku država članica, koji saziva generalni sekretar Ujedinjenih naroda u sjedištu Organizacije. Na ovom sastanku, na kome kvorum sačinjavaju dvije trećine država članica ovog Pakta izabraće se za članove Komiteta oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država članica prisutnih i koji glasaju.

Član 31.

1. U Komitetu ne može biti više od jednog državljanina jedne iste države.
2. Pri izborima u Komitet vodiće se računa o pravičnoj geografskoj raspodjeli i o tome da budu zastupljeni različiti oblici civilizacije, kao i glavni pravni sistemi.

Član 32.

1. Članovi Komiteta se biraju na period od četiri godine. Oni se mogu iznova izabrati ako su ponovo predloženi. Međutim, mandat devet članova izabranih prilikom prvog izbora ističe poslije dvije godine; odmah poslije prvih izbora imena ovih članova biće izvučena kockom od strane predsjedavajućeg sastanka na koji se odnosi stav 4. člana 30.
2. Po isteku mandata, izbori će se održati shodno odredbama prethodnih članova ovog dijela Pakta.

Član 33.

1. Ako je po jedinstvenom mišljenju drugih članova jedan član Komiteta prestao da vrši svoje funkcije iz nekog drugog razloga, a ne usljed odsustva privremenog karaktera, predsjednik Komiteta izvještava o tome Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji onda oglašava upražnjenim mjesto koje je zauzimao član o kome je reč.
2. U slučaju smrti ili ostavke jednog člana Komiteta, predsjednik odmah obavještava o tome Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji oglašava mjesto upražnjenim računajući od dana smrti ili od dana kada ostavka proizvodi dejstvo.

Član 34.

1. Kada je objavljeno da je jedno mjesto upražnjeno shodno članu 33. i ako mandat člana koji treba da bude zamijenjen ne ističe u roku od šest mjeseci od dana kada je mjesto proglašeno upražnjenim, Generalni sekretar Ujedinjenih naroda obavještava o tome sve države članice ovog Pakta, koje mogu u roku od dva mjeseca odrediti kandidate shodno odredbama člana 29. u cilju popune upražnjenog mjesta.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda ustanoviće po abecednom redu spisak tako predloženih lica i saopćit će ga državama članicama ovog Pakta. Izbor u cilju popune upražnjenog mjesta obaviće se zatim u skladu s odnosnim odredbama ovog dijela Pakta.
3. Svaki član Komiteta, izabran na mjesto koje je proglašeno upražnjenim shodno članu 33. učestvuje u radu Komitetu do dana isteka mandata člana čije je mjesto ostalo upražnjeno u Komitetu shodno odredbama pomenutog člana.

Član 35.

Članovi Komiteta primaju uz odobrenje Generalne skupštine Ujedinjenih naroda nagradu iz sredstava Ujedinjenih naroda pod uslovima koje utvrdi Generalna skupština s obzirom na značaj odgovornosti Komiteta.

Član 36.

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda stavlja na raspolaganje Komitetu osoblje i materijalna sredstva koji su mu potrebni za uspešno obavljanje dužnosti koje su mu povjerene na osnovu ovog Pakta.

Član 37.

1. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda saziva članove Komiteta na prvu sjednicu u sjedištu Organizacije Ujedinjenih naroda.
2. Poslije svog prvog sastanka, Komitet se sastaje kad god je to predviđeno njegovim poslovnikom.
3. Sastanci Komiteta normalno se održavaju u sjedištu Organizacije Ujedinjenih naroda ili u Uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi.

Član 38.

Svaki član Komiteta mora prije stupanja na dužnost na javnoj sjednici dati svečanu obavezu da će svoje dužnosti vršiti potpuno nepristrasno i savjesno.

Član 39.

1. Komitet bira svoje službenike na rok od dvije godine. Oni se mogu ponovo birati.
2. Komitet sam utvrđuje svoj poslovnik; on će, međutim, sadržati, između ostalog, sljedeće odredbe:
  - a) kvorum sačinjava 12 članova;
  - b) odluke Komiteta se donose većinom prisutnih članova.

Član 40.

I. Države članice ovog Pakta se obavezuju da podnose izvještaje o mjerama koje budu usvojile, radi ostvarivanja prava priznatih u ovom Paktu, kao i o napretku ostvarenom u uživanju ovih prava:

- a) u roku od godine dana, računajući od dana stupanja na snagu ovog Pakta za svaku zainteresovanu državu članicu ponaosob;
  - b) zatim, kad god Komitet to zatraži.
2. Svi izvještaji uputit će se Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda, koji će ih dostaviti Komitetu radi razmatranja. U izvještaju će se ukazati, u slučaju potrebe, na činioce i teškoće koji utiču na sprovođenje u život odredaba ovog Pakta.
  3. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda može, pošto se posavjetuje sa Komitetom, dostaviti specijalizovanim ustanovama prepis svih dijelova izveštaja koji imaju veze s djelokrugom njihove nadležnosti.
  4. Komitet proučava izvještaje koje su podnijele države članice ovog Pakta. On upućuje državama članicama svoje vlastite izvještaje, kao i sve opće primjedbe koje bude smatrao pogodnim. Komitet može isto tako dostaviti Ekonomskom i socijalnom vijeću ove primjedbe, propraćene prepisom izvještaja koje je primio od država članice ovog Pakta.
  5. Države članice ovog Pakta mogu podnositi Komitetu mišljenja o svim primjedbama koje budu učinjene na osnovu stava 4. ovog člana.

Član 41.

1. Svaka država članica ovog Pakta može na osnovu ovog člana, izjaviti u svako doba da priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra saopćenja u kojima jedna država članica tvrdi da druga država članica ne ispunjava svoje obaveze prema ovom Paktu.

Saopćenja podnijeta na osnovu ovog člana mogu se primati i razmatrati samo ako ih je podnijela država članica koja je dala izjavu o priznanju nadležnosti Komiteta u odnosu na sebe.

Komitet neće primiti nikakvo saopćenje ako se ono tiče države članice koja nije dala takvu izjavu. U pogledu saopćenja primljenih shodno ovom članu primjenit će se sljedeći postupak:

a) ako neka država članica ovog Pakta smatra da neka druga država članica ovog Pakta ne primenjuje njegove odredbe, ona može pismenim saopćenjem skrenuti pažnju ove države na tu stvar.

U roku od tri mjeseca, računajući od prijema saopćenja, država kojoj je upućeno saopćenje pružit će državi koja ga je uputila objašnjenja ili neku drugu pismenu izjavu radi rasvjetljavanja pitanja, koji treba da obuhvate, u mogućoj i odgovarajućoj mjeri, podatke o njenim unutrašnjim pravilima postupka i o pravnim lijekovima, bilo već iskorišćenim, bilo onim u toku rješavanja ili onim koji su još dostupni.

b) Ako u roku od šest mjeseci, računajući od dana prijema prvobitnog saopćenja od strane države kojoj je upućeno, pitanje nije riješeno na zadovoljstvo obje zainteresovane države članice, i jedna i druga imat će pravo da ga podnesu Komitetu, upućujući saopćenje Komitetu kao i drugoj zainteresovanoj državi.

c) Komitet može da raspravlja o stvari koja mu je podnijeta samo pošto se bude uvjerio da su bili upotrebljeni i iscrpljeni svi unutrašnji pravni lijekovi u skladu sa opće priznatim načelima međunarodnog prava. Ovo pravilo se ne primenjuje u slučaju kada se postupak po pravnim lijekovima bezrazložno odugovlači.

d) Komitet održava nejavne sjednice kada razmatra saopćenja predviđena u ovom članu.

e) Pod uslovom odredaba tačke c), Komitet će staviti svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim državama članicama da bi se došlo do prijateljskog rješenja pitanja na osnovi poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao što ih priznaje ovaj Pakt.

f) U svakom slučaju koji mu je podnijet, Komitet može da traži od zainteresovanih država članica, na koje se odnosi tačka b), da mu pruže sva odnosna obavještenja.

g) Zainteresovane države članice, pomenute u tački b), imaju pravo da budu predstavljene za vrijeme dok Komitet razmatra pitanje i da usmeno ili pismeno, ili u jednom i u drugom obliku, podnose primjedbe.

h) Komitet je dužan da podnese izvještaj u roku od dvanaest mjeseci od dana kada je primio saopćenje o kome je riječ u tački b):

i) ako je postignuto rješenje u smislu odredaba tačke e), Komitet će se u svom izvještaju ograničiti na kratko izlaganje činjenica i rješenja do koga se došlo;

j) ako se rješenje u smislu odredaba tačke e) nije moglo postići, Komitet će se u svom izvještaju ograničiti na kratko izlaganje činjenica. Tekst pismenih primjedaba i zapisnik o usmenim primjedbama zainteresovanih država članica priložiće se uz izvještaj. Izveštaj o svakom slučaju dostaviće se zainteresovanim državama.

2. Odredbe ovog člana stupiće na snagu kada deset država članica ovog Pakta budu dale izjavu predviđenu u stavu 1. ovog člana.

Takve izjave deponovaće države članice kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, koji će njihov prepis dostaviti drugim državama članicama. Izjava se može u svako doba povući putem saopćenja Generalnom sekretaru.

Ovo povlačenje ne utiče na razmatranje ma koga pitanja koje je predmet već dostavljenog saopćenja na osnovu ovog člana; a nikakvo drugo saopćenje jedne države članice neće biti primljeno pošto generalni sekretar bude primio obavještenje o povlačenju izjave, ako zainteresovana država članica ne da novu izjavu.

Član 42.

1 a) Ako se neko pitanje podnijeto Komitetu u skladu s članom 41. ne riješi na zadovoljstvo zainteresovanih država članica, Komitet može, uz prethodni pristanak zainteresovanih država članica, naimenovati ad hoc komisiju za mirenje (u daljem tekstu nazvanu `Komisija`). Komisija će staviti svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim državama članicama cilju da se postigne prijateljsko rješenje pitanja, na osnovu poštovanja ovog Pakta;

b) Komisija se sastoji od pet članova koji su prihvatljivi za zainteresovane države članice. Ako zainteresovane države članice ne postignu sporazum o sastavu Komisije u cjelini ili djelimično u roku od tri mjeseca, članove Komisije u pogledu kojih se sporazum nije postigao izabrat će Komitet među svojim članovima tajnim glasanjem putem dvotrećinske većine.

2. Članovi Komisije zasjedaju u ličnom svojstvu. Oni ne mogu biti državljani ni zainteresovanih država članica, ni države koja nije članica ovog Pakta, niti države članice koja nije dala izjavu predviđenu u članu 41.

3. Komisija će izabrati svoga predsjednika i usvojiti poslovnik.

4. Komisija normalno održava svoje sastanke u sjedištu Organizacije Ujedinjenih naroda, ili u Uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi. Međutim, oni se mogu održavati na svakom drugom pogodnom mjestu koje Komisija može odrediti savjetujući se s Generalnim sekretarom Ujedinjenih naroda i zainteresovanim državama članicama.

5. Sekretarijat predviđen u članu 36. pruža također svoje usluge komisijama naimenovanim na osnovu ovog člana.

6. Obavještenja koja dobije i pregleda Komitet stavljaju se na raspolaganje Komisiji, a Komisija može zahtijevati od zainteresovanih država članica da joj pruže sva potrebna dopunska obavještenja.

7. Pošto je potpuno razmotrila pitanje u svim njegovim vidovima, no u svakom slučaju najduže u roku od dvanaest mjeseci od kada joj je ono bilo podneseno, Komisija će podnijeti izvještaj predsjedniku Komiteta radi saopćavanja zainteresovanim državama članicama;

a) ako Komisija nije u stanju da dovrši razmatranje pitanja u toku dvanaest mjeseci, ona će se ograničiti na to da u svom izvještaju ukratko navede dokle je došla u razmatranju pitanja;

b) ako se došlo do prijateljskog rješenja pitanja, na osnovi poštovanja ljudskih prava priznatih u ovom Paktu, Komisija će se ograničiti na to da u svom izvještaju ukratko navede činjenice i rješenje koje je postignuto;

c) ako se nije došlo do rješenja u smislu tačke b), Komisija unosi u izvještaj svoje zaključke o svim činjenicama koje se odnose na sporno pitanje između zainteresovanih država članica, kao i svoja gledišta o mogućnostima prijateljskog rješenja slučaja. Taj izvještaj sadrži isto tako pismene primjedbe i zapisnik o usmenim primjedbama zainteresovanih država članica;

d) ako je izvještaj Komisije podnjet shodno tački c), zainteresovane države članicama saopćit će predsjedniku Komiteta, u roku od tri mjeseca po prijemu izvještaja, da li prihvataju sadržinu izvještaja Komisije ili ne.

8. Odredbe ovog člana ne diraju u ovlašćenja Komiteta koja su predviđena u članu 41.

9. Svi troškovi članova Komisije podjednako se raspodjeljuju između zainteresovanih država

članica na osnovi procjene koju utvrđuje Generalni sekretar Ujedinjenih naroda.

10. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda ovlaštenje da, u slučaju potrebe, plati članovima Komisije njihove troškove prije nego što ih zainteresovane države članice budu naknadile shodno stavu 9. ovog člana.

Član 43.

Članovi Komiteta i članovi ad hoc komisija za mirenje, koji mogu biti naimenovani prema članu 42, imaju pravo na olakšice, privilegije i imunitete priznate stručnjacima kojima je povjeren neki zadatak za račun Organizacije Ujedinjenih naroda, onako kao što su izloženi u odgovarajućim odjeljcima Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

Član 44.

Odredba o provođenju u život ovog Pakta primjenjivat će se bez uticaja na postupke propisane u oblasti ljudskih prava pod uslovima ili na osnovu ustavnih instrumenata i konvencija Organizacije Ujedinjenih naroda i specijalizovanih ustanova, i neće spriječavati države članice da pribjegnu drugim načinima rješavanja sporova u skladu sa općim ili posebnim međunarodnim sporazumima koji su među njima na snazi.

Član 45.

Komitet podnosi svake godine izvještaj o svom radu Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda, preko Ekonomskog i socijalnog vijeća.

PETI DIO

Član 46.

Nijedna odredba ovog Pakta neće se tumačiti tako da vrijeda odredbe Povelje Ujedinjenih naroda i ustava specijalizovanih ustanova kojima se određuju odnosne odgovornosti raznih organa Organizacije Ujedinjenih naroda i specijalizovanih ustanova u pogledu pitanja kojima se bavi ovaj Pakt.

Član 47.

Nijedna odredba ovog Pakta neće se tumačiti tako da vrijeda pravo koje pripada svakome narodu da potpuno i slobodno iskorišćava i upotrebljava svoja prirodna bogatstva i izvore.

ŠESTI DIO

Član 48.

1. Ovaj Pakt je otvoren za potpisivanje svim državama članicama Organizacije Ujedinjenih naroda, ili članicama bilo koje od njenih specijalizovanih ustanova, svakoj državi članici Statuta Međunarodnog suda pravde, i svakoj drugoj državi koju pozove Generalna skupština Ujedinjenih naroda da postane članica ovog Pakta.
2. Ovaj Pakt podliježe ratifikaciji. Instrumenti ratifikacije deponovat će se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.
3. Ovaj Pakt će biti otvoren za pristupanje svakoj državi na koju se odnosi stav 1. ovog člana.
4. Pristupanje će se izvršiti deponovanjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.
5. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda će obavijestiti sve države koje su potpisale ovaj Pakt, ili koje su mu pristupile, o deponovanju svakog instrumenta ratifikacije ili pristupanja.

Član 49.

1. Ovaj Pakt će stupiti na snagu tri mjeseca poslije deponovanja kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda tridesetpetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja ratifikuje ovaj Pakt, ili mu pristupi poslije deponovanja tridesetpetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, pomenuti Pakt će stupiti na snagu tri mjeseca poslije deponovanja od strane te države njenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 50.

Odredbe ovog Pakta se primenjuju na sve jedinice federativnih država bez ikakvog ograničenja ili izuzetka.

Član 51.

1. Svaka država članica ovog Pakta može predložiti njegovu izmjenu ili dopunu i njihov tekst dostaviti Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda. Generalni sekretar će potom prosljediti sve predložene izmjene ili dopune državama članicama ovog Pakta, tražeći od njih da mu saopće da li žele sazivanje konferencije država članica radi razmatranja tih prijedloga i glasanja o njima.

Ako se najmanje jedna trećina država izjasni u prilog ovog sazivanja, Generalni sekretar će sazvati konferenciju pod okriljem Organizacije Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena ili dopuna koju usvoji većina država članica prisutnih na konferenciji i koje učestvuju u glasanju podliježe odobrenju Generalne skupštine Ujedinjenih naroda.

2. Ove izmjene ili dopune stupaju na snagu kada ih odobri Generalna skupština Ujedinjenih naroda i prihvati dvije trećine država članica ovog Pakta, saobrazno njihovim ustavnim postupcima.

3. Kada ove izmjene ili dopune stupe na snagu, one su obavezne za sve države članice koje su ih prihvatile, dok druge države članice ostaju vezane odredbama ovog Pakta i svakom izmjenom i dopunom koju su ranije prihvatile.

Član 52.

Nezavisno od saopćenja predviđenih u stavu 5. člana 48. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda obavijestit će sve države koje se pominju u stavu 1. istog člana:

a) o potpisima stavljenim na ovaj Pakt i o instrumentima ratifikacije i pristupanja deponovanim shodno članu 48.;

b) o datumu stupanja na snagu ovog Pakta shodno članu 49. i o datumu stupanja na snagu svake izmjene ili dopune predviđene u članu 51.

Član 53.

1. Ovaj Pakt, čiji su tekstovi na engleskom, kineskom, španskom, francuskom i ruskom podjednako vjerodostojni, biće deponovan u arhivi Organizacije Ujedinjenih naroda.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda dostavit će ovjereni prepis ovog Pakta svakoj državi na koju se odnosi član 48.